

Brandsäkerhet på nattisverksamheter

Titel: Brandsäkerhet på nattisverksamheter
Dnr: 1638/2015
Process: Följa, utvärdera och redovisa

Förord

Denna rapport är resultaten av ett sommararbete som brandingenjörstudent hos Boverket år 2015. Rapporten redovisar ett underlag som kan vara till hjälp vid framtida revidering av BBR huruvida brandskyddet bör utformas i förskolor på obekväma arbetstider, så kallade nattis.

Karlskrona 2015 augusti

Jakob Gruvnäs

Innehåll

Sammanfattning	5
1. Inledning.....	6
1.1 Bakgrund.....	6
1.2 Syfte och mål	6
1.3 Frågeställningar.....	7
1.4 Nattis	7
2. Metod	8
2.1 Kommuner.....	8
2.2 Nattis eller förskola med obekväm arbetstid.....	8
2.3 <i>Brandsverige</i>	8
2.4 Sammanställning och jämförelse.....	9
3. Resultat.....	10
3.1 Kommuner – utbredning och ökning	10
3.2 Föreståndare på nattis – personal, lokaler och brandskydd.....	13
3.3 Brandkonsulter - sammanfattning av svar	18
3.4 Räddningstjänst - sammanfattning av svar	19
3.5 Tidigare förslag – sammanställning remissvar.....	21
3.6 Bränder i förskolor – statistik	23
3.7 Förutsättningar och brandskydd – Nattis.....	24
3.8 Förskola, förskola med förlängda öppettider och nattis	25
4. Diskussion.....	27
4.1 <i>Brandsveriges</i> synpunkter	27
4.2 Jämförelse mellan verksamhetsklasser	28
4.3 Anlagda bränder.....	29
4.4 Organisatoriskt brandskydd.....	29
5. Slutsatser	30
5.1 Förslag till brandskydd	30
5.2 Förslag till verksamhetsklass för nattis.....	31
5.3 Förslag till fortsatta studier.....	33
Referenslista	34
Bilaga 1 - Kontaktade kommuner	
Bilaga 2 – Frågeformulär	
Bilaga 2 – Remissvar angående nattis	
Bilaga 3 – Förslag till förändring i BBR.....	

Sammanfattning

Nattis är en verksamhet som är svår att passa in i verksamhetsklasssystemet i Boverkets byggregler, BBR. Detta på grund av att nattisverksamheter ofta bedrivs i förskolor, men passar inte in i verksamhetsklass 5A eftersom förskolor klassas som daglig verksamhet i BBR. Nattis är samtidigt en verksamhet som blivit alltmer populär och behovet av omsorg på kväll och nattetid har ökat.

I uppdraget ingår att utreda hur vanligt det är med nattis (förskola på oönskade arbetstid/nattetid) i Sverige samt vilket brandskydd dessa nattis har.

I uppdraget ingår även att fråga räddningstjänst och brandkonsulter vad de anser att förskola och nattis bör ha för brandskydd.

Arbetet har genomförts genom telefonkontakt med 81 stycken kommuner och 41 stycken nattis/kvällsöppna förskolor för att ta reda på utbredningen och brandskyddet på nattisverksamheter. Ett mindre antal brandkonsulter och personer från räddningstjänst har också kontaktats för att ta reda på vad *brandsverige* anser om brandskyddet. Materialet bearbetades sedan och sammanställdes i tabeller, figurer och brödtext.

Resultatet av undersökningen visade att 40 % av Sveriges kommuner bedriver nattisverksamhet i dagsläget. Inom ett år förväntas detta ha stigit till mellan 45 och 55 procent av kommunerna. Uppskattningsvis finns det ca 140 stycken nattislokaler i hela Sverige. Vanligast är att verksamheten bedrivs i en förskolelokal, där personalen har hand om 3-6 barn vardera. Personalen var sovandes under natten på 65 % av de undersökta nattisverksamheterna. Barnen var uppdelade i 2-3 rum under natten på 80 % av ställena.

Brandskyddet på nattisverksamheterna varierade, vanligaste åtgärden för att höja säkerhetsnivån från förskola var att installera brandlarm som var kopplat till räddningstjänst eller SOS.

Brandkonsulter och räddningstjänst ansåg främst att brandlarm, nödbelysning och brandcellsindelning av sovrum var rimliga krav för nattis. Projekteringen utav nattis ansågs inte passa in i verksamhetsklass 5A utan låg närmare 5B eller 5C.

Förslag till krav som borde finnas på nattisverksamheter är brandlarm, brandcellsindelning av sovrum och nödbelysning. Verksamhetsklass som bäst passar för nattis i dagens BBR är verksamhetsklass 5B, utan krav på automatiskt släcksystem. Detta alternativ medför dock ändringar i större omfattning av BBR. Ett annat alternativ är att höja kraven på förskola för att få in nattis i verksamhetsklass 5A. Detta genom högre krav på brandcellsindelning i förskolor och införa krav på brandlarm och nödbelysning vid nattis. Detta förslag är förmodligen mer passande och enklare att genomföra.

1. Inledning

Behovet av nattisverksamhet har blivit större under senare år i Sverige. I Boverkets byggregler, BBR, finns dock inga regler för hur brandskyddet på dessa ska utformas och de är svåra att passa in i någon av verksamhetsklasserna. För att kunna revidera BBR med ett minimikrav för hur brandskyddet ska se ut på nattisverksamheter så har ett underlag tagits fram. Detta underlag innefattar utbredningen av nattis i Sverige, hur personalantalet ser ut, hur mycket barn som sover på plats, hur sovsituationen för barnen respektive personalen ser ut med mera.

1.1 Bakgrund

Boverket skickade ut en remiss på en regeländring av BBR i oktober 2013 angående hur brandskyddet bör se ut på nattisverksamheter. Förslaget i remissen var då att ändra i avsnitt 5:215 Verksamhetklass 5 – Vårdmiljöer m.m. från ”daglig verksamhet” till ”främst verksamhet som bedrivs dagtid”. Förslaget innehöll också ett krav på att bandlarm skulle installeras på verksamheten. Detta skulle göra att även nattisverksamhet skulle kunna klassas som verksamhetsklass 5A och därmed få ett jämnare brandskydd för denna verksamhet

Främst ansåg flera remissinstanser att säkerhetsnivån i förslaget i så kallade nattis var för låg. Nivån valdes för att befintliga förskolor ska kunna användas som nattis med säkerhetshöjande åtgärder, men flera remissinstanser ansåg att det inte är tillräckligt. Detta ledde till att regeländringen inte genomfördes. Ett bredare underlag för hur nattis ser ut ansågs vara nödvändigt för att kunna gå vidare i ärendet.

1.2 Syfte och mål

Syfte med denna rapport är att nästa gång BBR revideras ska ett tillräckligt underlag finnas för att reglera brandskyddskraven på nattisverksamheter.

Målet med projektet är att kartlägga förekomsten av nattis och ta reda på hur brandskyddet ser ut på dessa. En sammanställning från olika parter i *brandsverige* av vad de anser är ett skäligt brandskydd i nattis ska tas fram. Egna tankar på hur problemet bör lösas redovisas också.

Det långsiktiga målet som förväntas komma ur detta projekt är att brandskyddet på nattis ska förbättras och bli jämnare i landet.

1.3 Frågeställningar

Detta arbete syftar på att besvara följande frågor

- Hur vanligt är det med nattisverksamhet i Sverige?
- Hur mycket personal finns på plats under natten och hur många barn har det hand om?
- Hur är personalens respektive barnens sovsituation?
- Hur ser brandskyddet ut på nattis?
- Vad anser *brandsverige* vara ett skäligt brandskydd på nattisverksamheter?
- Hur bör nattisverksamheter projekteras, vilka byggnadstekniska krav bör finnas?
- Passar nattis in i någon av verksamhetsklasserna eller behövs det en ny?

1.4 Nattis

Förskola på obekvämt arbetstid så kallad nattis är en verksamhet som bedrivs då barn behöver omsorg utöver vanlig arbetstid. I Sverige syftar detta på sena kvällar, nätter, veckoslut och storhelger. Enligt skollagen (SFS 2010:800), kap 8, 3 §, *erbjudande av förskola*, står följande:

”3 § Barn som är bosatta i Sverige och som inte har börjat i förskoleklassen eller i någon utbildning för fullgörande av skolplikten ska erbjudas förskola enligt vad som anges i 4-7 §§.

Förskola behöver dock inte erbjudas under kvällar, nätter, veckoslut eller i samband med större helger.”

I skollagen (SFS 2010:800) 25 kap, 5 §, *omsorg under tid då förskola eller fritidshem inte bedrivs*, så står följande:

”5 § Kommunen ska sträva efter att erbjuda omsorg för barn under tid då förskola eller fritidshem inte erbjuds i den omfattning det behövs med hänsyn till föräldrars förvärvsarbete och familjens situation i övrigt.”

Det finns alltså inga krav för kommuner att erbjuda nattis. Men det är samtidigt något som kommunerna ska sträva efter om det är ett behov som finns.

2. Metod

2.1 Kommuner

Informationen angående utbredningen av nattisverksamheten i Sverige utfördes med hjälp av en kvantitativ metod där telefonkontakt togs med 81 stycken kommuner. Lista över de utvalda kommunerna som har kontaktas visas i bilaga 1.

Urvalet genomfördes utifrån en kommungruppindelning framtagen av Sveriges Kommuner och Landsting. Indelningen består av tio kommungrupper och är tänkt att användas vid analyser, jämförelser och redovisningar (SKL, 2015). Sammanlagt valdes 81 av Sveriges totalt 290 kommuner ut. Dessa var slumpvist fördelade utöver de tio olika kommungrupperna. Ett fåtal kommuner valdes ut från varje kommungrupp för att få en så stor spridning som möjligt. Undantag gjordes i kommungruppen ”storstäder” som inkluderar Stockholm, Malmö och Göteborg. I denna grupp valdes samtliga tre kommuner att kontaktas. Två av de utvalda kommunerna lyckades inte kontaktas på grund av semesterperioder. Vid dessa tillfällen kontaktades istället en annan kommun i samma kommungrupp.

Statistiken som samlades in omräknades sedan från 81 kommuner till samtliga 290 kommuner som finns i Sverige. Frågeformuläret som användes för kontakt med kommunerna visas i bilaga 2.

2.2 Nattis eller förskola med obekväm arbetstid

Utifrån om kommunerna erbjöd nattis eller förskola med förlängda öppettider så kontaktades 1-2 förskolor med denna verksamhet. Information angående hur brandskyddet såg ut samt hur personalen arbetade togs då fram lite närmare. Frågeformulär för de frågor som ställdes visas i bilaga 2.

2.3 Brandsverige

Brandkonsulter och räddningstjänst kontaktades för att få deras syn på brandskyddet för nattis. Telefonintervjuer och mailkontakt användes för att samla in informationen från dessa organisationer. Frågeformulär för brandkonsulter och räddningstjänsten finns i bilaga 2. Boverkets referensgrupp för brandskydd utgjorde grunden för urvalet av personer som kontaktades.

2.4 Sammanställning och jämförelse

Den insamlade informationen från kommunerna, nattisverksamheterna och *brandsverige* sammanställdes i tabeller, figurer och brödtext för att få en enkel överblick av situationen. Boverkets byggregler (BFS 2011:26), BBR, studerades sedan tillsammans med tidigare konsekvensanalyser och sammanfattningen från *brandsverige* för att få fram förslag till hur brandskyddet bör utformas i nattis. Jämförelser mellan de olika verksamhetsklasserna gjordes för att komma fram till ett skäligt brandskydd.

3. Resultat

Alla resultat som redovisas är ett genomsnittligt resultat omvandlat från 81 kommuner till samtliga 290 kommuner i Sverige, eller en procentuell fördelning av de undersökta verksamheterna. Hänsyn har tagits till att de tre storstäderna, Malmö, Göteborg och Stockholm togs med i insamlingen av information. Detta har korrigerats genom att ta genomsnittet på 78 kommuner och sedan addera storstäderna till resultatet.

3.1 Kommuner – utbredning och ökning

3.1.1 Utbredning av nattisverksamhet

Undersökningen visar att det finns i cirka 117 kommuner i Sverige som bedriver nattisverksamhet vilket motsvarar cirka 40 % av Sveriges kommuner. Totalt antal nattislokaler uppskattas vara cirka 142 stycken i hela landet. I tabell 1 nedan visas antalet kommuner som bedriver nattis samt antalet nattislokaler i landet.

Tabell 1: Genomsnittligt antal nattisverksamheter i hela Sverige.

	Antal	Procent
Kommuner som bedriver nattis	~117 stycken	40 %
Antal nattislokaler totalt	~142 stycken	-

Av de totalt 142 nattisverksamheterna som förväntas finnas i Sverige så har merparten av dessa funnits i fler än 5 år. Nedan i tabell 2 redovisas under hur lång tid verksamheterna har bedrivits.

Tabell 2: Antal år nattisverksamheterna har bedrivits.

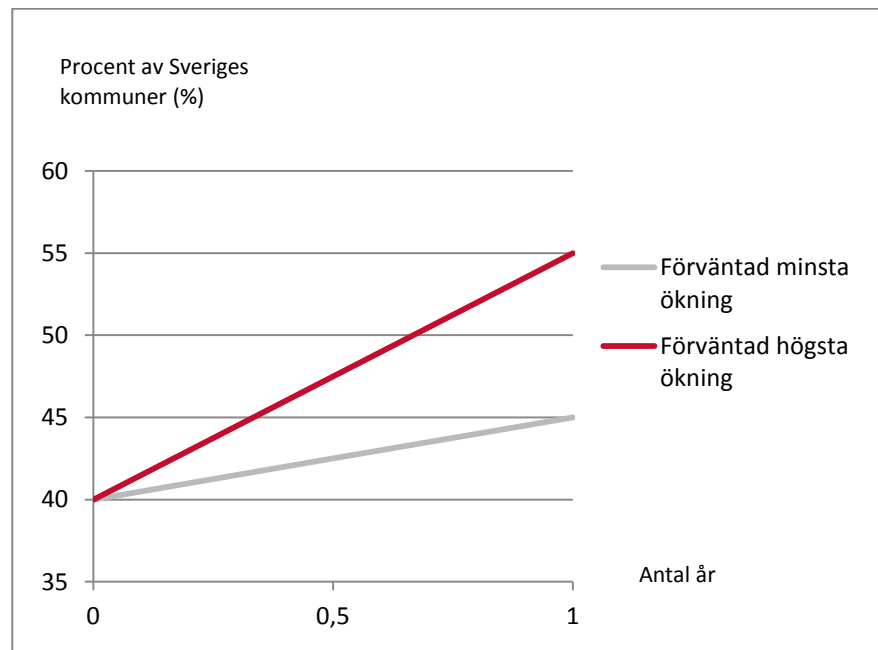
Antal år	Antal	Procent
1-2 år	~51 stycken	35 %
3-5 år	~18 stycken	13 %
Fler än 5 år	~73 stycken	52 %

Statistiken från tabell 2 redovisar hur länge kommunen har bedrivit nattisverksamhet, alltså inte hur länge verksamheten har bedrivits i just den lokal som för tillfället är avsedd för nattisverksamheten.

3.1.2 Förväntad ökning

Av undersökningen framgick det att ett fåtal kommuner var på gång att starta upp en nattisverksamhet och ett flertal var osäkra, eller höll på att utreda situationen. Därav uppstår det en relativ stor osäkerhet i hur stor ökning som kan förväntas. Av kommunerna som kontaktades framgick inte helt klart om några nattisverksamheter var på gång att läggas ner. Frågan ställdes inte rakt ut men inga indikationer på att så var fallet framgick och det är antaget att inga, eller endast enstaka, nattisverksamheter är på gång att läggas ner.

Av de kommuner som inte bedrev någon nattisverksamhet så var det mellan 5 och 15 procent av kommunerna som var på gång att starta en nattisverksamhet. Detta motsvarar en ökning på mellan 15 till 44 kommuner som kommer att starta en nattisverksamhet inom det närmsta året. Nedan i figur 1 visas den förväntade ökningen på andel kommuner som förväntas att bedriva nattisverksamhet inom det närmsta året.

Figur 1: Förväntad ökning av kommuner som bedriver nattis. År 0 på den horisontella axeln motsvarar juli år 2015.

De vanligaste anledningarna till att det inte bedrevs nattisverksamhet i kommunerna var att det inte fanns något behov av det, eller att det var en politisk eller ekonomisk fråga. Ökningen av antalet nattisverksamheter

framgår inte av undersökningen. Kommuner som redan bedriver nattis och som kommer öppna flera verksamheter finns inget underlag för.

3.1.3 Förskola med förlängda öppettider

Med förskola med förlängda öppettider avses förskolor som har öppet tidigt på morgonen eller sent på kvällen utöver den normala arbetstiden.

63 kommuner i Sverige bedriver enbart förskola med förlängda öppettider, utöver vanlig förskola. Hur många lokaler som används för detta är svårt att säga på grund av att många kommuner erbjuder inte förlängda öppettider på en specifik förskola. Vilken förskola som har förlängda öppettider avgörs istället av var i kommunen som behovet finns, vilket gör att i princip alla förskolor i kommunen kan användas till kvällsomsorg. I tabell 3 nedan sammanfattas utbredningen av nattisverksamheter och förskolor med förlängda öppettider i hela Sverige.

Tabell 3: Överblick över nattis och förskola med förlängda öppettider i hela Sverige.

	Antal	procent
Kommuner som bedriver nattis.	~117 kommuner	40 %
Kommuner som enbart erbjuder förskolor med förlängda öppettider, utöver vanlig förskola.	~63 kommuner	22 %
Kommuner som inte erbjuder något av ovanstående.	~110 kommuner	38 %
Totalt	290 kommuner	100 %

3.2 Föreståndare på nattis – personal, lokaler och brandskydd

Totalt kontaktades 33 nattisverksamheter. Statistiken redovisas i procentuellt och i antal av de 33 verksamheterna.

3.2.1 Lokaler

Verksamheten bedrevs i större delen i förskolelokaler, men det förekom också i en del lägenhetshus och fristående villor. I två av de undersökta verksamheterna bedrevs enbart nattisverksamhet. I övriga bedrevs daglig verksamhet i form av förskola eller familjedaghem under dagen. I tabell 4 nedan presenteras den procentuella fördelningar av lokalerna som används för nattis.

Tabell 4: Lokaler som används för nattisverksamhet

Lokaler	Byggnadsklass	Antal	Procent
Förskolelokaler	Br 3	22	67 %
Lägenhetshus	Br 1	8	24 %
Villa (2-plan)	Br 1	2	6 %
Villa (1-plan)	Br 3	1	3 %

Lägenhetshusen låg på markplan, med ett undantag då det låg på andra våningen över ett ålderdomshem.

3.2.2 Personal och barn

Antalet personal som var på plats under natten varierade mellan en till två stycken. Detta berodde på hur mycket barn det var på plats, deras ålder samt barnens hjälpbehov. Undersökningen visade på att varje personal vanligtvis hade hand om mellan 3-6 barn under natten. Detta kan jämföras med personaltätheten för förskolor som enligt Skolverket (2015) ligger på 5,3 barn per årsarbete.

Siffran för personaltätheten på nattis är inte definitiv utan beror även på barnens åldrar och hjälpbehov. Resonemanget kring när det behövs mer personal har varit olika. En del har ansett att mer personal behövs om barnen är äldre, medan en del anser att det är tvärtom. I tabell 5 nedan visas fördelningen av hur många barn varje personal har ansvar för utifrån de 33 undersökta nattisverksamheterna.

Tabell 5: Antal barn varje personal har hand om under natten.

Antal barn	Procent
1-2 barn	10 %
3-4 barn	35 %
5-6 barn	52 %
7-8 barn	3 %

På 65 % av de undersökta nattisverksamheterna så fick personalen sova under natten. Vid tillfälle då det var två ur personalen på plats under natten, där en måste vara vaken medan den andre fick sova, så räknas det som att personal måste vara vaken.

Det finns nästan alltid möjlighet för barnen att sova i olika rum. På 81 % av de undersökta nattisverksamheterna angav man att barnen kan sova i olika rum. De flesta verksamheterna har 2-3 olika rum där barnen kan sova i. Detta beror mycket på antal barn, barnens ålder eller om något barn har särskilda behov. Personalen sover antingen i samma rum som barnen eller har ett eget rum alldeles intill. Även detta beror på hur gamla barnen är samt deras behov.

3.2.3 Brandskydd

Av undersökningen framgår inte om brandskyddet uppfyller dagens krav som finns för förskolor. För en sådan undersökning krävs platsbesök på verksamheterna, en tillsyn via telefon anses inte vara tillräckligt.

Förrändringar

Av de 33 nattisverksamheterna så hade 48 % (16st) genomfört någon typ av förändring i brandskyddet då nattis skapades. 24 % (8st) hade inte gjort några förändringar alls och övriga 27 % (9st) visste inte om någon förändring hade gjorts.

Den vanligaste ändringen i brandskyddet som man gjorde för att höja säkerhetsnivån på brandskyddet då man skapade nattis var att installera brandlarm kombinerat med utrymningslarm som var kopplade till räddningstjänst eller SOS. På 38 % av de undersökta nattisverksamheterna fanns redan ett brandlarm innan nattis skapades och 34 % installerade brandlarm då man skapade nattis. Resterande 28 procenten gjorde ändringar av utrymningsvägar, brandcellsindelning, seriekopplade brandlarm, nya skriftliga rutiner eller var osäkra på om någon förändring hade gjorts.

Larmanordning

I tabell 6 nedan redovisas vilken typ av larmanordning de undersökta nattisverksamheterna har.

Tabell 6: Larmanordningar på de undersökta nattisverksamheterna.

Larmanordning	Antal	Procent	Kommentar
Brandlarm	24st	73 %	Oftast kopplat till SOS/räddningstjänst och utrymningslarm
Seriekopplade brandvarnare	4st	12 %	
Brandvarnare	4st	12 %	
Vet ej	1st	3 %	

Nödbelysning

Undersökningen visar på att ingen av nattisverksamheterna förmodligen har nödbelysning installerat. Ett flertal var dock osäkra på om det fanns och möjligheten finns att nödbelysning är installerat på dessa ställen.

I sammanhanget bör man dock vara medveten om att så kallade vägledande markeringar i form av gröna skyltar normalt innehåller nödbelysning i själva skylten. Vägledande markeringar är inget krav i BBR för förskolor men är ändå ganska vanligt förekommande utifrån arbetsmiljölagen (SFS 1991:667). Även om den vägledande markeringen inte ger säkerställd nödbelysning i hela verksamheten kan det utgöra ett komplement till nödbelysning och är betydligt bättre än ingen nödbelysning överhuvudtaget vid strömavbrott.

Undersökningen visar på att de flesta nattisverksamheterna har vägledande markeringar. Huruvida de innehåller nödbelysning eller ej framgick inte av undersökningen.

Brandcellsindelning

Endast en av de 33 nattisverksamheterna hade sovrummet som egen brandcell. Nattisverksamheter som bedrevs i förskolelokaler låg vanligtvis på en begränsad del av förskolans avdelning. I bästa fall var avdelningen brandteknisk avskild med E30 mellan nattisverksamheten och intilliggande avdelningar. En del förskolelokaler bestod inte av någon brandteknisk indelning alls, vilket gjorde att nattisverksamheten endast var en del inom förskolan.

Utrymningsvägar

Undersökningen ger ingen klar bild på hur situationen med utrymningsvägar ser ut. Det som kan konstateras är att få nattisverksamheter har utrymningsväg från sovrum direkt ut till säker plats. Många av sovrummen har dock fönster ut från sovrummen, men dessa kan inte klassas som utrymningsvägar. Från nattisverksamheterna som använder lägenhetshus som ligger på markplan så finns vanligtvis en utrymningsväg i vardera ände av lägenheten. I förskolelokalerna så finns minst två av varandra oberoende utrymningsvägar. I den ena tvåplanvillan hade man löst utrymningsväg genom en spiraltrappa från över våningen. Enplansvillan hade endast en utrymningsväg som var huvudentrén.

Övrigt

I princip samtliga nattisverksamheter hade brandsläckare, brandfiltar och utrymningskyltar utsatta i verksamheten. Övningar och rutiner angående utrymning verkade finnas i större omfattning. Enstaka åtgärder som fanns hos verksamheterna var överfallsalarm som var kopplat till SOS. Räddningstjänsten hade varit och gjort tillsyn på samtliga undersökta nattisverksamheter.

3.2.3 Typiska brandskyddet

Brandskyddet på nattisverksamheterna varierade från bra till mindre bra. Nedan följer exempel på tre nattisverksamheter och dess brandskydd.

Exempel 1:

Detta exempel kommer från den kommun som hade gjort flest förändringar i brandskyddet då nattis skapades och anses också ha det högsta brandskyddet. Nattiset ligger på bottenplan i ett lägenhetshus där två lägenheter har slagits ihop till en. När detta nattis skapades så förändrade man utrymningsvägar, brandcellsindelning och installerade brandlarm kopplat till SOS. Alla barnen var tvungna att sova i samma rum som också hade gjorts till egen brandcell. Utrymningsvägar fanns från denna brandcell direkt ut till säker plats. Fyra stycken utrymningsvägar fanns totalt från verksamheten och brandsläckare och brandfiltar fanns utplacerade. Personalen hade hand om 5 till 6 barn vardera och var tvungna att vara vakna hela natten.

Exempel 2:

Exempel 2 visar på det vanligaste brandskyddet som fanns på verksamheten. Lokalen är en förskolelokal och nattisverksamheten pågår i en begränsad del av förskolelokalen. Ytan för nattisverksamhet är vanligtvis inte avskild med någon brandteknisk konstruktion från annan avdelning. Brandlarm eller seriekopplade brandvarnare finns på plats. Personalen får

sova under natten och har ansvar för 5 till 6 barn vardera. Barnen sover utspridda i 2-3 rum och personalen sover i eget rum eller med de yngre barnen. Minst två utrymningsvägar finns från avdelningen som verksamheten bedrivs i, men dessa går normalt inte att nå direkt från sovrummen. Brandsläckare och brandfiltar finns utplacerade i lokalen.

Exempel 3:

Detta exempel visar på hur ett mindre bra brandskydd på nattis kan se ut. Personalen har hand om 5-6 barn vardera och verksamheten bedrivs i förskolelokaler. Inga förändringar har gjorts i brandskyddet då nattis skapades. Så brandskyddet för nattis är projekterat utifrån verksamhetsklass 5A, med enbart vanliga brandvarnare. Personalen får sova under natten och är oftast ensam.

3.3 Brandkonsulter - sammanfattning av svar

Sex brandkonsulter kontaktades och intervjuades via telefon. Alla tyckte att dagens brandskyddskrav på förskolor var tillräckligt höga. En ansåg att det var lite lågt om man jämför med andra verksamhetsklasser, och en tyckte att det borde förtydligas huruvida barn har rätt att själva sätta sig i säkerhet, eller från vilken ålder de har denna rätt. Den senare kommentaren syftar på om det är acceptabelt att placera ett dörrtryck eller vred högt upp på dörren.

Angående det byggnadstekniska brandskyddet vid sovande personal så var svaren relativt lika. Anordning för tidig upptäckt av brand i form av brand och utrymningslarm istället för brandvarnare ansågs vara ett rimligt skydd. Nödbelysning ansågs också vara en rimlig åtgärd, iallafall om lokalen var stor och det inte fanns utrymningsväg direkt från sovrummen. Några tyckte att personaltätheten var en viktig faktor. Om det är en personal på 2-3 barn ansågs det likna ett vanligt boende och inga speciella åtgärder kan tänkas behövas. Vid fler barn krävs åtminstone ett brandlarm.

Brandkonsulterna var överens om att nattisverksamheterna borde projekteras utifrån att personalen sover. En större skillnad mellan sovande och vaken personal ansågs inte finnas mer än att det blev en något kortare varseblivningstid vid vaken personal. De konsulter som hade projekterat ett nattis hade förutsatt att personalen var sovande under natten.

På de projekterade nattisverksamheterna som hade genomförts så hade man inte avskilt sovrummen som egen brandcell. Detta med motivering att det var kostnadsmässigt och att det ändrar utformningen från vanlig förskola med hänsyn till utrymningsvägarna. Nödbelysning hade inte heller installerats, men man tyckte ändå det var ett rimligt krav att ha.

På det organisatoriska brandskyddet tyckte man att utbildning, rutiner och repetition var viktigt. Ansvar för hur utrymningen ska gå till bör vara kartlagt. MSB bör ge ut riktlinjer i handböcker som förtydligar hur det organisatoriska arbetet ska se ut. Krav på ett visst antal personal per barn bör finnas, vilket bör vara fler på nattis än på förskola.

3.4 Räddningstjänst - sammanfattning av svar

Tre personer från räddningstjänst intervjuades. Svaren från dessa redovisas nedan var för sig. Svaren är räddningstjänstens egna tankar och funderingar kring brandskyddet omskrivna för att passa sammahanget.

Person 1

Dagens brandskyddskrav på förskolor är tillräckliga sedan krav på återinrymning infördes. Detta är viktigt eftersom personalen måste utrymma alla barnen och måste då ha en möjlighet att ta sig in i lokalen igen.

Brandlarm anses inte vara nödvändigt på förskola eftersom personal alltid finns på plats. Ett tekniskt problem som uppstått hos konsulter är brandcellsindelningen. En del tolkningar av hur stor en avdelning är, har gjort att hela förskolor, med till exempel tre avdelningar, inte har avskilts med brandtekniska avgränsningar.

Utgångspunkten bör vara att personalen är vaken under natten och kraven bör vara satta efter det. Brandskyddet är alldeles för lågt för nattisverksamheter och bör inte sättas i verksamhetsklass 5A. Personerna är inte vakna och kan inte förväntas utrymma på egen hand. Vid en utrymning kan barn inte förväntas agera rationellt, utan de kan springa iväg och gömma sig eller dylikt. Verksamhetsklass 5C är en bättre passande verksamhetsklass för nattis, fast utan krav på sprinkler. Det bör finnas heltäckande brand och utrymningslarm, brandteknisk avskiljning på sovrummen och lampor som tänds då larmet går igång. Rimligt att alla barnen ska sova i samma rum. Om nattisverksamheten har tre barn eller färre anses inte dessa åtgärder behövas. Dessa åtgärder, ljus, larm och avskiljning anses vara ekonomiskt försvarsbara lösningar.

Person 2

Dagens brandskydd på förskolor är en rimlig nivå och bör inte kompletteras med något.

Nattis bör inte utformas efter en redan befintlig verksamhetsklass utan efter vilka brandskyddsåtgärder som krävs. BBR säger inte att en verksamhetsklass måste användas utan man bör istället utforma nattis efter analytisk dimensionering utefter vilka förutsättningar som finns. Brand och utrymningslarm bör finnas. Larmet borde vara vidarekopplat till någon som kan vidta åtgärd, detta behöver nödvändigtvis inte vara räddningstjänsten. Sovrummen bör vara egna brandceller klassat EI60. Nödbelysning är ett rimligt krav att ha.

Brandskyddet på nattis bör utformas efter sovande personal. Om man drar en parallell med räddningstjänst som får sova under beredskap på natten, så bör detta betyda att personal på nattis också borde få sova.

Krav och riktlinjer borde finnas, till exempel att en personal har hand om barn i en brandcell. Handböcker angående det organisatoriska arbetet och hur det ska bedömas från MSB borde tas fram.

Det anses vara onödigt att skriva regler för en verksamhet som bedrivs i enstaka lokaler i cirka varannan kommun.

Person 3

Kraven som idag ställs på förskolor är inte tillräckliga. Dagens krav på anordning för tidig upptäckt av brand är brandvarnare. Räddningstjänsten i kommunen tycker inte detta är ett rimligt krav på förskolor då det krävs en bra och snabb samordning för att utrymma barnen som inte kan sätta sig själva i säkerhet. Automatiskt brandlarm kopplat till utrymningslarm bör vara krav på samtliga förskolor.

Under natten kan man förvänta sig att antalet barn per personal ökar. Detta medför en ökad kostnad att ha personal på en verksamhet under nattetid. Det är också en högre kostnad om personalen måste vara vaken jämfört om man låter de sova i ”beredskap”. Det går inte att i detalj att reglera i byggskedet hur mycket vaken/sovande personal som kan finnas i verksamheten. Om man jämför med annan vårdverksamhet kan man urskilja trenden att antal personal på natten minskas till minsta möjliga. Detta har bland annat uppmärksammats genom föreläggande som lagts på vårdverksamhet och som har bifallits. Utifrån detta resonemang bör brandskyddsnivån för nattis läggas på brandteknisk brandskyddsnivå och inte organisation eller personal i så stor utsträckning som möjligt.

Det byggnadstekniska brandskyddet på nattis bör kompletteras med följande:

1. Automatiskt brandlarm med utrymningslarm: Eftersom personal kan tillåtas sova kan de inte förväntas upptäcka en brand lika snabbt som i vaket tillstånd. Även reaktionstiden till agerande kan förväntas bli längre. Ett brand- och utrymningslarm kortar ner varseblivnings- och reaktionstiden markant. En allmän rekommendation för brandlarmet bör vara att det är vidarekopplat till räddningstjänsten.

Det är vanligt med anlagda bränder på skolor och det är då även på grund av den samhällsnytta en sådan verksamhet tillför rimligt med vidarekoppling till räddningstjänst. Föräldrar som inte kan gå till arbetet på grund av att barn inte har tillträde till en nerbrunnen förskola påverkar samhället markant, även utöver egendomskostnaden.

2. Tätare avskiljning än två avdelningar eller funktionella enheter: Då det kan antas att både barn och personal sover på natten, bör det finnas en tä-

tare avskiljning än för dagtidsverksamhet för att underlätta en utrymning och förhindra en snabb spridning av en brand. Det kan vara sovdelar i egen brandcell, kortare gångavstånd för utrymning och/eller nattis enbart på markplan med utrymning direkt till det fria. Avsteg från detta kan vara boendesprinkler.

3. Nödbelysning: Eftersom utrymning med större sannolikhet kan ske efter mörkrets inbrott behövs nödbelysning.

3.5 Tidigare förslag – sammanställning remissvar

I oktober 2013 skrev Boverket en konsekvensutredning angående revideringar i Boverkets byggregler. En av ändringarna var att få in nattisverksamhet i verksamhetsklass 5A med en förhöjande säkerhetsåtgärd att installera utrymningslarm kopplat till automatiskt brandlarm.

Detta förslag fick en del kommentarer från brandkonsulter, intresseföreningar och räddningstjänster runt om i Sverige. I bilaga 3 finns samtliga kommentarer som handlar om revideringen angående nattisverksamhet. Den generella uppfattningen var att säkerhetsnivån för nattis var för låg. Enbart brandlarm kopplat till utrymningslarm ansågs inte vara en tillräcklig åtgärd. Paralleller drogs till andra verksamhetsklasser där förutsättningarna ser liknande ut och menade då att brandskyddet för nattis därför ska ha högre krav. Två aspekter som var vanligt förekommande var att nattis bör utformas med nödbelysning och brandteknisk avskiljning av sovrummen. Nedan följer en sammanfattning av kommentarerna från remissvaren angående nödbelysning och brandcellsindelning.

Motiveringen till att nödbelysning ansågs vara ett rimligt krav var för att kunna möjliggöra en säker utrymning. Bemanningen kan förväntas vara låg på natten och personalen som arbetar måste orientera sig i lokalen under lång tid efter att branden startat för att hitta och bära ut barnen. Barn har också en tendens att inte bete sig rationellt i diverse situationer vilket gör utrymningen ännu svårare. Andra verksamhetsklasser med försvårande förutsättningar för utrymning har krav på nödbelysning. Därav ansågs det rimligt att nattis också har krav på detta.

Brandteknisk avskiljning av övernattningsrum ansågs som en rimlig åtgärd om man jämför med andra verksamhetsklasser. I verksamhetsklass 3B är varje boenderum egen brandcell och inget hjälpbehov för personerna. I verksamhetsklass 4 är varje övernattningsrum egen brandcell och personerna har inget hjälpbehov. I verksamhetsklass 5B är varje boenderum egen brandcell och personerna där kan ha ett hjälpbehov. Jämför man detta med nattisverksamhet där barnen inte kan förväntas sätta sig i säkerhet själv så är brandteknisk avskiljning ett rimligt krav att ha. Ytter-

ligare förväntas det finnas en lägre bemanning på nattis än på förskola. För att en säker utrymning ska kunna ske ansågs det nödvändigt med brandcellsindelning så att utrymmande personer är skyddade under längre tid.

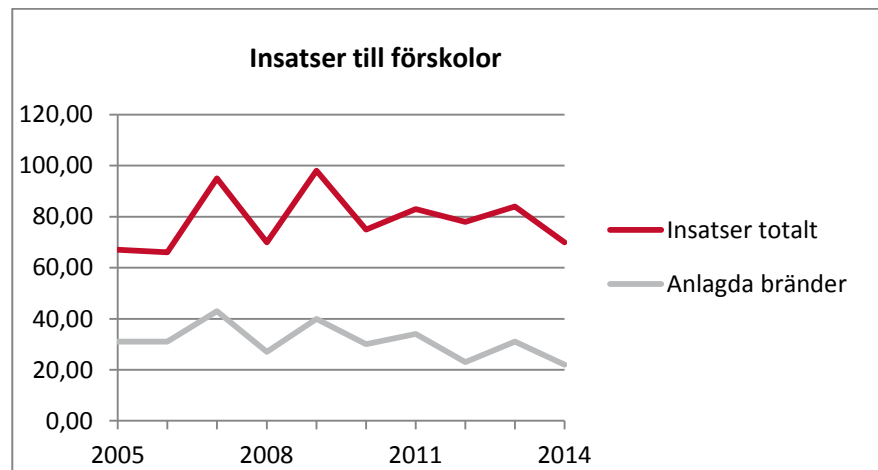
Texten ovan är en sammanfattning av remissammanställningen från revideringen av BBR (Remissammanställning, 2014).

3.6 Bränder i förskolor – statistik

Statistiken som följer bygger på antalet räddningsinsatser dit den kommunala räddningstjänsten larmats enligt lag (2003:778) om skydd mot olyckor och är baserad på data från räddningstjänstens insatsrapporter. Bränder som kan tänkas ha uppstått där räddningstjänsten inte har ryckt ut har inte tagits med i statistiken.

Enligt myndigheten för samhällsskydd och beredskap har det skett i genomsnitt 79 insatser per år till förskolor under de senaste tio åren. I genomsnitt har 31 av dessa insatser per år varit på grund av anlagd brand. Detta motsvarar att 40 % av alla insatser till förskolor är på grund av anlagd brand. (MSB, 2015)

I figur 2 nedan visas det totala antalet insatser till förskolor samt antalet anlagda bränder under de tio senaste åren.

Figur 2: Antalet insatser till förskolor och antalet anlagda bränder under de tio senaste åren (MSB, 2015).

Anlagda bränder som sker utanför den normala arbetstiden, det vill säga under obekväm arbetstid, utgör större delen av bränderna.

Av de 31 insatser som sker i genomsnitt per år till följd av anlagd brand så sker 25 av dessa mellan klockan 18:00 och 07:00. Detta motsvara 80 % av de anlagda bränderna. (MSB, 2015)

3.7 Förutsättningar och brandskydd – Nattis

Nedan i tabell 7 visas hur nattis förhåller sig till de fyra förutsättningarna i kapitel 5:21, Boverkets byggregler (BFS 2011:26), BBR.

Tabell 7: Förutsättningar för personer som förväntas uppehålla i nattis.

Förutsättningar	Tolkning av nattis
Vilken utsträckning personerna har kännedom om byggnaden och dess utrymningsmöjligheter	Barnen på nattis förväntas inte kunna utrymma på egen hand. Därav är det irrelevant i vilken utsträckning personerna har kännedom angående utrymningsmöjligheterna
Om personerna till största del kan utrymma på egen hand	Barnen på nattis förväntas inte kunna utrymma på egen hand
Om personerna kan förväntas vara vakna	På grund av att majoriteten av nattisverksamheterna har sovande personal på plats samt att barnen sover så förväntas både personal och barn vara sovandes på platsen.
Om förhöjd risk för uppkomst av brand förekommer eller där en brand kan få ett mycket snabbt omfattande förlopp	Risk angående förhöjd uppkomst av brand bör relateras till verksamhetsklass 6. På nattis finns en förhöjd risk i form av anlagd brand som förekommer på förskolor, främst under natten.

En jämförelse mellan förutsättningarna och relevanta verksamhetsklasser visas nedan i tabell 8.

Tabell 8: Förutsättningar för personer som förväntas uppehålla sig i verksamhetsklass 5 och nattis.

Förutsättningar	God lokalkännedom?	Utrymma på egen hand?	Förväntas vara vakna?
Vk5A	-	Nej	Till större del
Vk5B	-	Nej	Nej
Vk5C	-	Nej	Nej
Nattis	-	Nej	Nej

Det vanligaste brandskyddet i befintliga nattisverksamheter är att det är projekterat enligt verksamhetsklass 5A med förhöjd säkerhetsnivå genom installation av brandlarm. Nedan i tabell 9 redovisas en jämförelse mellan

brandskyddet som vanligtvis finns på dagens nattis och brandskyddskraven för relevanta verksamhetsklasser.

Tabell 9: Brandtekniska krav på de olika verksamhetsklasserna jämfört med hur dagens nattis ser ut.

	Nattis	Vk5A	Vk5B	Vk5C
Automatiskt släcksystem	Nej	Nej	Ja	Ja
Larmanordning	Automatiskt brandlarm kopplat till utrymningslarm	Brandvarnare	Automatiskt brandlarm kopplat till utrymningslarm	Automatiskt brandlarm
Brandcellsindelning	Högst två avdelningar inom samma brandcell (E30)	Högst två avdelningar inom samma brandcell (E30)	Bostadslägenheter bör utformas i egen brandcell (EI60)	Vårdavdelningar, operationsavdelningar eller andra funktionella enheter bör vara egna brandceller
Nödbelysning	Nej	Nej	Ja	Ja
Vägledande markeringar	Ja	Nej	Nej	Ja
Gångavstånd till närmaste utrymningsväg	30m	30m	45m	30m

Skillnaderna i tabell 9 ovan visar på att brandskyddet på nattis är för lågt jämfört med verksamhetsklasser med liknande förutsättningar.

3.8 Förskola, förskola med förlängda öppettider och nattis

För att kunna reglera nattisverksamheter i BBR är det nödvändigt att klargöra skillnaderna mellan förskola, förskola med förlängda öppettider och nattis. Bör nattis och förskola med förlängda öppettider ha samma brandtekniska krav, eller förskola och förskola med förlängda öppettider? Skillnaderna i de olika verksamheterna ligger främst i personalantal, risk för anlagd brand och huruvida personal och barn sover på plats. I tabell 10 nedan visas skillnaderna för verksamheterna.

Tabell 10: Skillnader mellan förskola, förskola med förlängda öppettider samt nattis.

	Förskola	Förskola med förlängda öppettider	Nattis
Personal vakna	Ja	Ja	Nej
Barn vakna	Till större del	Till större del	Nej
Antal ur personalen	Många	Få, 1-2 stycken	Få, 1-2 stycken
Risk för anlagda bränder	Liten	Större	Störst

Genom tabell 10 kan man se att förskola med förlängda öppettider är ett mellanting av förskola och nattis. Vilket också borde medföra att brandskyddet bör vara något högre på förskola med förlängda öppettider än på förskola, och att nattis borde ha något högre krav än förskola med förlängda öppettider. Att ha olika brandskydd på dessa tre verksamheter är dock inte rimligt utan skulle innebära allt för stora ändringar av BBR och skulle troligtvis bli alltför komplicerat i verkligheten. Verksamheterna bör istället delas in i två separata delar där nattis erhåller ett högre brandskydd än förskolor. Förskolor med förlängda öppettider måste därmed landa i antingen nattisverksamheten eller i förskoleverksamheten.

Om förskolor med förlängda öppettider ska ha samma brandskydd som förskolor bör man höja kraven på förskolor. Detta skulle göra det lättare för alla förskolor att erbjuda omsorg till barnen under sena kvällar. Eftersom det vanligtvis inte är en specifik förskola som erbjuder omsorg utöver den vanliga arbetstiden är detta alternativ det mest logiska och mest praktiska. Vidare så är det vanligt förekommande att barnen sover middag på förskolor, vilket inte skiljer sig så mycket från situationen på förskolor med förlängda öppettider där barnen kan tänkas sova under kvällen.

Om man däremot skulle säga att förskolor med förlängda öppettider ska ha samma brandskydd som nattis skulle detta ändå medföra att större delen av Sveriges förskolor skulle behöva förbättra sitt brandskydd. Även där kvällsomsorg endast sker i mycket liten utsträckning. Detta gör att förskolor och förskolor med förlängda öppettider bör ha samma brandskydd.

4. Diskussion

4.1 Brandsveriges synpunkter

Efter diskussion med representanter från brandsverige och efter att ha studerat remissvaren från den senaste revideringen av BBR så har det varit en del synpunkter på att personaltätheten förmodligen är lägre på nattisverksamheten än på förskola och därför behövs en del säkerhetshöjande åtgärder. Enligt resultatet från undersökningen visar det sig att personalen på nattis i genomsnitt har hand om 3-6 barn per person. Enligt skolverket så är personaltätheten i förskolor 5,3 barn per årsarbete. Detta leder till att skillnaden i personaltäthet för nattis och förskola inte är så stora som folk tror. Problematiken ligger troligtvis istället i att det oftast är endast en personal på plats. Till skillnad från förskolor där det oftast är många fler. Utrymningen kan därför försvåras till exempel under vintern då personen inte har någon att lämna över barnen till. Med detta sagt så är ett automatiskt brandlarm kopplat till någon i närheten som snabbt kan komma på plats och hjälpa till en nödvändig åtgärd för nattis.

Vidare fanns synpunkt på att det är onödigt att skriva regler för en verksamhet som finns i enstaka byggnader i mindre än hälften av kommunerna. Frågan är hur situationen ser ut om ett par år. Från figur 1 kan man se att mer än hälften av kommunerna kan komma att bedriva nattis inom ett år. Hur utvecklingen ser ut efter det är svårt att svara på. Men om ett fortsatt eller ökat behov av nattis finns i framtiden kan det vara klokt att låta denna verksamhet regleras genom föreskrifter i BBR så tidigt som möjligt. Det kanske inte är nödvändigt att ha en egen verksamhetsklass som enbart reglerar nattis. Utan det bästa är att få den att passa in i en redan befintlig verksamhetsklass.

Om man däremot anser att förskolor med förlängda öppettider bör likställas med nattis, alltså att samma brandskydd bör finnas på dessa, så är det mer än nödvändigt att reglera denna verksamhet i BBR. Det är cirka 62 % av kommunerna som i dagsläget bedriver nattis eller förskola med förlängda öppettider. Antalet byggnader som är avsedda för dessa två verksamheter finns inget underlag för, med det kan antas vara över 400 stycken. Eftersom många kommuner inte erbjuder förlängda öppettider på en specifik förskola gör det att samtliga förskolor i kommunen kan användas för detta. Om man tänker på det sättet så är det plötsligt en verksamhet som kanske borde regleras med egen verksamhetsklass. Men mer praktiskt vore det att istället höja kraven på förskolor så att även förskolor med förlängda öppettider kan bedrivas där.

Angående brandskyddet i förskolor ansåg majoriteten att dagens brandskyddskrav var tillräckliga. Vad som kan diskuteras är om det kanske är nödvändigt att höja kraven i förskola för att övergången till nattis inte behöver bli så omfattande. Om till exempel kraven på hur brandcellsindelningen ska se ut på förskolor höjs, genom mindre brandceller och EI30 eller EI60 krav, så skulle brandteknisk avskiljning av sovrummen kanske inte behövas. Detta skulle i sin tur göra att utformningen av lokalen, med hänsyn till utrymningsvägar, inte skulle förändras avsevärt.

4.2 Jämförelse mellan verksamhetsklasser

Om man enbart jämför nattis med andra verksamhetsklasser med samma förutsättningar och utgår därifrån vilket brandskydd som bör finnas på nattis så kan följande krav vara rimliga.

1. Sovrum som egen brandcell: Om man jämför nattis med andra verksamheter som bedrivs under natten ser man att kravet på att ha sovrums som egen brandcell är rimligt. I verksamhetsklass 3B är sovrums egen brandcell och inget hjälpbehov finns. Verksamhetsklass 4 har sovrums som egen brandcell och inget hjälpbehov finns. Det är inte rimligt att dessa två verksamhetsklasser där personerna kan förväntas sätta sig själva i säkerhet har sovrums som egen brandcell medan nattis, där personerna inte kan förväntas sätta sig själva i säkerhet inte har det.
2. Nödbelysning: I verksamhetsklass 4, 5B och 5C ska utrymningsvägar vara försedda med nödbelysning. Liknande förutsättningar för dessa verksamhetsklasser som för nattis medför att nödbelysning är en rimlig åtgärd för nattis.
3. Brandlarm kopplat till utrymningslarm: I verksamhetsklass 5B är det ett allmänt råd att ha utrymningslarm som kan aktiveras manuellt och med automatiskt brandlarm. I verksamhetsklass 5C är det ett allmänt råd som säger att det bör finnas automatiskt brandlarm. Nattis bör därmed ha någon form av brandlarm kopplat till utrymningslarm och SOS eller räddningstjänst.

Från tabell 9 kan man även se att sprinkler är krav i både verksamhetsklass 5B och 5C. Detta blev ett krav då BBR 19 trädde i kraft och ett flertal analyser hade då gjorts som styrkte att automatiskt släcksystem var en lönsam åtgärd för dessa verksamhetsklasser. Analyser och studier angående ekonomisk lönsamhet granskade effekten av sprinklersystem för de aktuella verksamheterna. (konsekvensutredning, 2011). Att bara jämföra verksamhetsklasser ger en förenklad bild över vilka krav som bör ställas

på nattis. Hänsyn bör också tas till huruvida det är ekonomiskt försvarbart för samhället att ställa dessa krav.

4.3 Anlagda bränder

Hänsyn bör också tas till det hot som finns angående anlagda bränder på förskolor. Nattis är en verksamhet som är utsatt eftersom verksamheten oftast bedrivs på förskolor samt att sannolikheten för anlagd brand är betydligt större under kvällen och natten enligt resultatet. Anlagda bränder är alltså något som bör beaktas vid projektering av nattis. Värmekänslig brandvarnare i form av en kabel som monteras upp runt förskolan där nattis bedrivs är en möjlig lösning för att minimera konsekvenserna från en anlagd brand. Installation av sprinklersystem kan vara en annan.

4.4 Organisatoriskt brandskydd

I boverkets byggregler sätts endast krav på hur det byggnadstekniska brandskyddet bör utformas. Det organisatoriska brandskyddet regleras av lagen om skydd mot olyckor, LSO, och föreskrifter och allmänna råd ges ut av myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB. Rimligt är att riktlinjer kommer ut från MSB i form av hur det organisatoriska brandskyddet ska se ut på nattis. Vilka riktlinjer som kan tänkas vara viktiga är antal barn per personal, antal barn per brandcell samt utrymningsplaner. Huruvida personalen kan vara vaken eller sovandes och hur det påverkar brandskyddet är en annan aspekt.

5. Slutsatser

5.1 Förslag till brandskydd

Nattis bör tillhöra verksamhetsklass 5 på grund av att det innefattar personer som inte kan utrymma på egen hand. Nattsverksamheter passar inte in i dagens verksamhetsklass 5A då skillnaden är tydlig att den enbart omfattar daglig verksamhet samt att brandskyddet är för lågt. Verksamhetsklass 5B och 5C ligger däremot närmare i hur brandskyddet bör projekteras dock utan krav på automatiskt släcksystem. Verksamhetsklass 5A skulle dock vara den enklaste lösningen, men då krävs det att man även ändrar brandskyddskraven på förskolor.

Förslag till byggnadstekniskt brandskydd som bör vara krav på nattis är följande:

1. Brandlarm kopplat till utrymningslarm. Även vidarekopplat till någon som kan hjälpa till och snabbt vara på plats.
2. Nödbelysning
3. Förbättrad brandcellsindelning
4. Eventuellt värmekänslig brandvarnare i form av en kabel runt om förskolan i takfoten.

1.Brandlarm kopplat till utrymningslarm:

Efterom nattsverksamhet oftast bedrivs på en begränsad del av en förskola gör att enbart brandvarnare gör verksamheten sårbar i händelse av brand. Eftersom personal och barn sover krävs ett utrymningslarm kopplat till brandvarnare för att tidigt upptäcka en eventuell brand. Detta gäller även förskolor med förlängda öppettider. Personalen är dock inte sovandes på förskolor med förlängda öppettider. Men på grund av att verksamheten bedrivs i en begränsad del av förskolan samt med hänsyn till risken för anlagd brand gör att brandlarm kopplat till utrymningslarm även är en viktig åtgärd här. Ytterligare så är det oftast 1 personal på både nattis och förskolor med förlängda öppettider. Detta gör det viktigt att brandlarmet även är kopplat till någon i närheten som kan komma och hjälpa till vid en eventuell utrymning.

2. Nödbelysning

Nödbelysning bör finnas på nattis. Vid en utrymning kan barnen inte förväntas bete sig rationellt utan kan vid larm springa och gömma sig. Personalen måste även springa in och ut ett flertal gånger för att få med

sig alla barnen. Nödbelysning skulle hjälpa personalen att kunna utföra en säkrare utrymning under natten.

3. Förbättrad brandcellsindelning

I dagens förskolor är det endast E 30 krav om byggnaden består av mer än två avdelningar. Detta krav är för lågt för både nattis och förskolor med förlängda öppettider. Kraven anses även vara för lågt för förskolor. Vid sovande personer bör sovrummen vara egna brandceller för att möjliggöra för en säker utrymning. Detta är rimligt vid jämförelse med liknande verksamhetsklasser i BBR. Kravet på förskolor bör höjas med bättre brandcellsindelning, EI 60 eller EI 30 krav, beroende på byggnadsklass. Därmed skulle förskolor med förlängda öppettider även kunna användas vid vanliga förskolor.

4. Värmekänslig brandvarnare

På grund av att det finns ett hot mot förskolor genom anlagda bränder är detta något som man bör beakta. Nattis är framförallt utsatt eftersom verksamheten pågår under hela natten. Men även förskola med förlängda öppettider kan anses påverkas av detta. En värmekänslig brandvarnare i form av en kabel runt om förskolan i takfoten skulle möjliggöra en tidig upptäckt av brand vid en anlagd brand och är en eventuell lösning till detta problem. Dock är det problematiskt då nattis inte alltid bedrivs i en förskola med fri takfot runt hela byggnaden. Om verksamheten bedrivs i till exempel lägenhetshus är det svårare att utföra förslaget. Detta leder i sin tur att krav på värmekänslig brandvarnare i BBR kan bli svårt att genomföra.

Sammanfattningsvis kan man säga att kraven på förskolor bör höjas med de brandtekniska krav så att förskolor med förlängda öppettider kan bedrivas i samtliga förskolelokaler. Det vill säga brandlarm kopplat till utrymningslarm och förbättrad brandcellsindelning. För nattisverksamheter bör brandskyddsnivån vara något högre. Detta i form av nödbelysning och möjligen brandcellsindelning av sovrummen.

5.2 Förslag till verksamhetsklass för nattis

Eftersom nattis är en verksamhet som oftast bedrivs i en förskola, där daglig verksamhet pågår under dagen, skulle det vara praktiskt att få nattis och förskola till samma verksamhetsklass. Detta skulle förenkla projekteringen då man kan tänkas att enklare förhöjande säkerhetsåtgärder skulle utföras då man startar ett nattis. Förslaget är att införa högre krav på brandcellsindelningen på förskola, EI30 eller EI60 klass på avskiljande konstruktion mellan avdelningar. Ett krav på att nattisverksamhet sedan måste bedrivas i en egen avdelning som är

avskiljd från andra genom denna brandtekniska konstruktion. Alltså nattis får inte vara en del av två avdelningar som är avskild från resterade delar med brandteknisk konstruktion. Detta skulle medföra att brandcellsgränser för enskilda sovrumm kanske inte skulle behövas.

Vidare borde krav på brandlarm kopplat till utrymningslarm vara krav på förskola. Detta på grund av att möjliggöra förskolor med förlängda öppettider att bedrivas i förskolelokaler. Om dessa krav skulle finnas på förskola så skulle övergången från förskola till nattis innebära att nödbelysning och vidarekopplingen av brandlarm skulle installeras. Brandlarm är dessutom en åtgärd som många förskolor redan har även fast det inte är ett krav på det. Denna lösning skulle leda till att brandskyddet på förskolor förbättras. Brandskyddet på nattis blir tydligare och tillräckligt högt samt att övergången skulle bli relativt enkel. Det skulle även göra så att alla förskolor kan användas under sena kvällar eller tidigt på morgonen. Ovanstående förslag bygger på att man höjer kraven för verksamhetsklass 5A. I BBR skulle detta inte innebära några större förändringar i föreskrifterna eller i de allmänna råden. Ytterligare bör man ta hänsyn till hotet angående anlagda bränder på förskolor. Dock kan installation av värmekänsliga kablar i takfoten inte anses som ett rimligt krav i BBR som tidigare nämndes

I bilaga 4 visas ett förslag till förändringarna som kan tänkas behövas i BBR för att detta förslag ska fungera. Förslaget medför att förskolor och förskolor med förlängda öppettider får samma brandskydd samt att brandskyddet på nattis blir tillfredställande och något högre.

Ett annat förslag är att låta nattis gå under verksamhetsklass 5B fast utan krav på automatiskt släcksystem. Nattis skulle då få ett acceptabelt brandskydd och man hade bara behövt införa kraven för den del i förskolan där nattisverksamheten ska bedrivas. Avdelningen där nattis bedrivs måste då vara egen brandcell eftersom det är olika verksamhetsklasser. Man skulle då även här kanske kunna göra avsteg från att ha sovrummen som egna brandceller. Denna ändring skulle dock innebära att ett flertal andra aspekter skulle ändras på nattis. Till exempel skulle gångavståndet till närmaste utrymningsväg höjas till skilnad från förskola. Även byggnadsklassen skulle ändras från Br3 till Br2 om man utgår från att förskolan består av en våning. Detta förslag är förmodligen mer komplicerat, och en mer omfattande ändring kommer sannolikt behöva göras i olika delar i BBR.

5.3 Förslag till fortsatta studier

En djupare analys angående förslaget att inte behöva brandcellsgränser för sovrummen för att istället höja kraven på brandcellsindelning på förskola bör göras. Om det skulle vara ett acceptabelt byte att ha brandtekniskt avskild avdelning istället för egen brandcell för sovrummen skulle de givna förslagen kunna utredas närmare.

Referenslista

1. Boverkets byggregler, BFS 2011:26
2. SKL, Sveriges Kommuner och Landsting, kommungruppsindelning. <http://skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html> (Hämtad 2015-07-16)
3. SFS 2010:800 med ändring t.o.m. SFS 2015:482, skollagen.
4. Utbildningsstatistikenheten, 2015. *Statistik om förskolan*. Skolverket <http://www.skolverket.se/statistik-och-utvardering/statistik-i-tabeller/forskola> (Hämtad 2015-07-10).
5. SFS 2003:778 med ändring t.o.m. SFS 2015:234, lagen om skydd mot olyckor, LSO
6. IDA databas, 2015. *Bränder i byggnader 1998-2014*. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB.
7. SFS 1977:1160 med ändring t.o.m. SFS 2014:659, arbetsmiljölagen.
8. Remissammanställning 2014. BBR, förslag till förändring. Diarie-nummer: 1201-2770/2013.

Bilaga 1 - Kontaktade kommuner

1. Stockholm	29. Vingåker	57. Tidaholm
2. Malmö 25. Kävlinge	30. Boxholm	58. Arvika
3. Göteborg	31. Aneby	59. Köping
4. Österåker	32. Högsby	60. Ovanåker
5. Huddinge	33. Svalöv	61. Årjäng
6. Haninge 29. Vingåker	34. Bromölla	62. Ånge
7. Sundbyberg	35. Ängelholm	63. Bräcke
8. Sollentuna	36. Tjörn	64. Robertsfors
9. Solna	37. Essunga	65. Sorsele
10. Staffanstorps	38. Allingsås	66. Överkalix
11. Vellinge 34. Bromölla	39. Nora	67. Katrineholm
12. Härryda 35. Ängelholm	40. Orsa	68. Nässjö
13. Åle	41. Bjurholm	69. Västervik
14. Kungälv 37. Essunga	42. Valdemarsvik	70. Sölvesborg
15. Nyköping	43. Sotenäs	71. Ystad
16. Jönköping	44. Strömstad	72. Falkenberg
17. Karlskrona	45. Åre	73. Ulricehamn
18. Hässleholm	46. Berg	74. Mariestad
19. Halmstad	47. Dorotea	75. Säffle
20. Trollhättan	48. Finspång	76. Leksand
21. Västerås	49. Värnamo	77. Mora
22. Gävle	50. Tranås	78. Härnösand
23. Skellefteå	51. Ljungby	79. Arvidsjaur
24. Knivsta	52. Hultsfred	80. Boden
25. Kävlinge	53. Emmaboda	81. Haparanda
26. Åstorp	54. Örkelljunga	
27. Eslöv	55. Hylte	
28. Hammarö	56. Vara	

Bilaga 2 – Frågeformulär

Nattis - Tjänsteman på kommunen

*Obligatorisk

Datum *

Vilket datum pratade jag med hen?

Månad ▼ Dag ▼ 2015 ▼ Tim ▼ : Min ▼

Vilken kommun? *

Bakgrundsinformation

Namn och position *

Namn på den jag pratar med samt roll/funktion hen har.

Telefonnummer *

Telefonnummer till den jag pratar med

Övrig kontaktinformation

Övrig kontaktinformation som kan tänkas behövas

Finns det nattis i kommunen? *

Om nattis finns i kommunen

- Ja
 Nej
 Övrigt:

Finns kvällsöppen förskola eller motsvarande?

Om nej...Ibland finns inte nattis. Men det finns förskola med förlängda öppettider.

- Ja
 Nej
 Övrigt:

Antal, Öppettider, antal barn/personal, brandskydd i förskolor med förlängda öppettider?

Om enbart förskola med förlängda öppettider finns

Kontaktuppgifter till förskolor med förlängda öppettider, 1-2 stycken

Kontaktuppgifter

Varför finns det inget nattis i kommunen?

Om nej...

Kommer det att öppna något nattis inom en snar framtid?

Om nej....

- Ja
 Nej
 Övrigt:

Hur många nattis finns i kommunen?

Om ja, nattis finns i kommunen...

- 1 stycken
 2 stycken
 3 stycken
 4 stycken
 5 stycken
 Övrigt:

Hur länge har nattis funnits?

Hur länge har nattis funnits i kommunen?

- 1-2 år
 3-5 år
 Fler än 5 år

I vilka lokaler bedriv nattis?

Lokaler som verksamheten normalt bedrivs i.

- Förskolelokaler
 Skollokaler
 Hemma hos barnen
 Övrigt:

Kontaktuppgifter till 1-2 nattis

Telefonnummer, adress, mail mm.

Hur mycket personal finns på plats nattetid, totalt per nattis?

Detaljer om nattis

Hur många barn har varje personal ansvar för?

Personal

- 1-2 barn
- 3-4 barn
- 5-6 barn
- 7-8 barn
- 9-10 barn
- Fler än 10 barn

Får personal sova under arbetstid?

Personalens sovsituation

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Sover alla barnen i samma rum/avdelning?

Barnens sovsituation

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Hur ser sovsituationen ut på ett nattis?

Om nej, alla barnen sover inte i samma rum/avdelning

Vilket brandskydd finns på nattis?

Brandskydd i befintligt nattis. Brandvarnare, brandlarm, brandsläckare mm.

När man tillskapade nattis, gjorde man några förändringar i brandskyddet?

Förändringar i brandskyddet

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Vad gjorde man för förändringar i brandskyddet?

Om ja, förändringar gjordes i brandskyddet

- Installation av brandlarm
- Nödbelysning
- Förändrade brandcellsgränser/planlösning
- Nya skriftliga rutiner
- Nya/ändrade utrymningsvägar
- Brandlarm fanns redan
- Övrigt:

Har räddningstjänst gjort tillsyn på nattis?

Tillsyn av räddningstjänst

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Övriga synpunkter

Vilket brandskydd finns på nattis?

Brandskydd i befintligt nattis. Brandvarnare, nödbelysning, brandlarm mm.

När man tillskapade nattis gjorde man några förändringar i brandskyddet?

Brandskydd

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Vad gjorde man för förändringar i brandskyddet?

Om ja...

- Installation av brandlarm
- Nödbelysning
- Förändrade brandcellsgränser/planlösning
- Nya skriftliga rutiner
- Nya/ändrade utrymningsvägar
- Brandlarm fanns redan
- Övrigt:

Har räddningstjänst gjort tillsyn på nattiset?

Tillsyn av räddningstjänst

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Övriga synpunkter

Nattis - Föreståndare på enskilt nattis

*Obligatorisk

Datum *

Vilken dag pratade jag med hen?

Månad ▼ Dag ▼ 2015 ▼ Tim ▼ : Min ▼

Namn och position *

Namn på den jag pratar med samt vilken roll/funktion hen har

Telefonnummer *

Telefonnumret till den jag pratar med

Övrig kontaktinformation

Övrig kontaktinformation som kan tänkas behövas

↑
↓

Är det nattis eller förskola med förlängda öppettider?

Nattis eller förskola med förlängda öppettider?

- Nattis
- Förskola med förlängda öppettider
- Övrigt:

Vilken kommun ligger nattisen i?

Kommunens namn

Namn på nattiset

Vad heter nattiset?

Hur länge har det bedrivits nattis?

Hur länge har nattiset varit igång?

- 1-2 år
- 3-5 år
- Fler än 5 år
- Övrigt:

I vilka lokaler bedrivs nattis?

Lokaler som verksamheten normalt bedrivs i.

- Förskolelokaler
- Skollokaler
- Hemma hos barnen
- Övrigt:

Hur mycket personal finns på plats nattetid, totalt, per nattis?

Personalen. Om det är ett nattis

Hur många barn har varje personal ansvar för?

Personalen

- 1-2 barn
- 3-4 barn
- 5-6 barn
- 7-8 barn
- 9-10 barn
- Fler än 10 barn

Får personalen sova under arbetstid?

Personalens sovsituation

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Sover alla barnen i samma rum/avdelning?

Barnens sovsituation

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Hur ser sovsituationen ut på ett nattis?

Om nej...

↑
↓

Vilket brandskydd finns på nattis?

Brandskydd i befintligt nattis. Brandvarnare, nödbelysning, brandlarm mm.

När man tillskapade nattis gjorde man några förändringar i brandskyddet?

Brandskydd

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Vad gjorde man för förändringar i brandskyddet?

Om ja...

- Installation av brandlarm
- Nödbelysning
- Förändrade brandcellsgränser/planlösning
- Nya skriftliga rutiner
- Nya/ändrade utrymningsvägar
- Brandlarm fanns redan
- Övrigt:

Har räddningstjänst gjort tillsyn på nattiset?

Tillsyn av räddningstjänst

- Ja
- Nej
- Övrigt:

Övriga synpunkter

Brandkonsulter

*Obligatorisk

Fråga utan rubrik *

Månad ▼ Dag ▼ 2015 ▼

Tim ▼ : Min ▼

Namn och position/roll *

Namn och position/roll på den jag pratar med

Telefonnummer *

Telefonnummer till den jag pratar med

Övrig kontaktinformation

Övrig kontaktinformation som kan tänkas behövas

Är dagens brandskyddskrav på förskolor tillräckliga?

Brandskydd på förskola

- Ja
 Nej
 Övrigt:

Vad bör förbättras, vilka byggnadstekniska krav bör höjas?

Om nej...

Hur bör det byggnadstekniska brandskyddet se ut på nattis vid sovande personal?

Byggnadstekniska brandskyddet om personalen sover

Hur bör det byggnadstekniska brandskyddet se ut på nattis vid vaken personal?

Byggnadstekniska brandskyddet om personalen är vaken

Övrig information, byggnadstekniska brandskyddet

Byggnadstekniska brandskyddet, vid lite/mycket personal..

Hur bör det organisatoriska brandskyddet se ut på nattis?

Organisatoriska brandskydd

Övrig information

Frågeformulär – föreståndare på nattis:

https://docs.google.com/forms/d/1S0uAqwOV-YeVJwYSsOs4_Ww9WC-qRA8vhY28CnWCdKE/viewform?usp=send_form

Frågeformulär – Brandkonsulter och räddningstjänst:

https://docs.google.com/forms/d/1P9s5QVt5Agq2z8F7SfFgn7ufaO_TL4TlwOC6u_fmxbY/viewform?usp=send_form

Bilaga 2 – Remissvar angående nattis

Företag.	Kommentar Nattis.	Rekommenderad åtgärd
Briab Brand & Risk-ingenjörerna AB	<p>Vår slutsats är att variationen i säkerhetsnivåer mellan dagvård och nattis i Vk5a är så stora att en rimlig skyddsnivå inte kan anses föreligga.</p> <p>Förslagen bör omarbetas.</p>	
Briab Brand & Risk-ingenjörerna AB	<p>Olika brandskyddsnivå mellan Vk3b och Vk5a daghem på nattetid – ”nattis”</p> <p>Verksamheten daghem på nattetid – ”nattis” placering i verksamhetsklass 5A innebär att tolkningen av brandskyddsnivån för nattis ensas över Sverige. Samtidigt innebär denna förändring att ett boende för sovande barn, som inte kan sätta sig i säkerhet själva, får en avsevärt lägre brandskyddsnivå som är avsevärt lägre än ett boende för studenter eller för den delen ensamkommande flyktingbarn (de båda sistnämnda tillhörande verksamhetsklass 3B). Att kategorisera nattis i samma grupp som vård i daglig verksamhet står inte i rimlig riskproportion.</p>	
DeBrand	<p>I förslaget står att nattis ska tillhöra Vk5A med tillägget att lokalen ska utrustas med brandlarm. I förslaget står också att delat boende (exempelvis studentboende - det är en förutsättning att de boende är kapabla att utrymma själva) ska tillhöra Vk3B där sovrummet ska vara egen brandcell med två oberoende utrymningsvägar, hela lokalen ska ha brandlarm och det ska finnas nödbelysning. För Vk3B tillsattes det en egen utredning och den ansträngningen tycks både större och ha gett mer brandskydd än vad som blev fallet för nattis. Det finns gott om skäl att påstå att nattis är mer sårbara än Vk3B. Så varför får de senare mer brandskydd? Jag skulle gärna se en redovisning från Boverket avseende hur man kommit fram till brandskyddet i nattis.</p> <p>Några exempel på faktorer som gör nattis mycket sårbara:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Personerna, inklusive personal, sover och har lång förberedelsestid för utrymning - Det finns studier som slår fast att barn ofta inte vaknar av brandlarm/brandvarnare - Den/de personer som jobbar där kommer troligtvis behöva bära ut alla barn, ett i taget, vilket kommer att ta tid - Rummet de sover i har kanske inte utrymning direkt från rummet utan man måste passera andra rum - Lokalen kanske inte är belägen i markplan, och kan mycket väl ligga ovan markplan och ha utvändigt spiraltrappa som personalen behöver bära ner alla barn för, ett i taget - Om Boverket gör en enkel ASET-RSET-analys så tror jag att de lätt ser problemet <p>Vår samhällsutveckling går i en riktning som sannolikt kommer att innebära en tillväxt av denna form av verksamhet (vårt samhälle är igång fler timmar per dygn och inflyttningen till storstäderna är stor). Nattis har inte tidigare getts tydliga regler och det vore mycket synd att inte ta chansen att ge dem vettiga sådana när man nu väl ger dem det.</p>	
Helsingborgs Brandförsvär	<p>Den brandtekniska avskiljningen i detta avseende bör vara fullvärdig, dvs. EI-klass. De utökade kraven kommer att medföra en något högre byggkostnad och därmed en något högre hyreskostnad för verksamheten. Men om det byggnadstekniska brandskyddet är svagt i förhållande till hur verksamheten kan klara av en utrymning, kan räddningstjänsterna med stöd av LSO ställa krav på bättre organisatoriskt brandskydd, exempelvis en viss minimibemannning för att utrymningssäkerheten ska kunna anses vara skäligen. Detta kan innebära en tillkommande lönekostnad som på kort eller lång sikt överstiger den förhöjda byggkostnaden.</p> <p>Det tillkommande byggkostnaden är sannolikt en ringa del av den totala byggkostnaden, och den tillkommande kostanden bör sannolikt kunna anses vara skäligen i förhållande till det skydd som den medför.</p>	

Företag.	Kommentar Nattis.	Rekommenderad åtgärd.
Bengt Dahlgren Brand & Risk AB	5A kan anses vara rimlig bedömning för förskola eftersom även vid vanlig förskola kan finnas sovande barn. Förhöjd nivå kan krävas då större andel barn förväntas sova samtidigt på Nattis. Problem uppkommer dock då även personal sover. Om verksamhetsklasser hårdras kommer denna verksamhet logiskt att falla under VK 5B.	Skydds nivå anses vara lämplig. Är dock inte logiskt med avseende på att samma förutsättningar som för VK 5B finns. Bör kompletteras så att verksamheten förutsätter vaken personal då detta påverkar skyddsnivån och lämpligheten för att hamna under VK 5A. Det bör även undersökas om verksamheten inte borde falla under VK 5B.
BIV	Rådtexten att nattis ryms inom kravtexten stämmer inte. Kravtexten anger att 5A avser verksamhet som bedrivs dagtid.	
Brand-skydds-föreningen	Förskola som bedrivs nattetid är <u>inte</u> verksamhet som bedrivs under dagtid. Skillnaden i problembilden för en daglig verksamhet och verksamhet under natten är stor. Problembilden liknas mer Vk5B och 5C	Det bör göras en mer ingående studie för brand-skydd på Nattis.
Briab Brand & Risk-ingenjörerna AB	Nattis – verksamhetsklass 5a Det är lite märkligt att inkludera nattis i Vk5A då definitionen för denna avser främst daglig verksamhet. För nattis borde det vara främst nattlig verksamhet som är aktuell. Boverket bör utreda om nattis ska flyttas till annan verksamhetsklass eller om definitionen för Vk5A bör justeras. Att inkludera verksamheter som exempel i allmänt råd som inte uppfyller kraven i föreskriften är olämpligt.	
DeBrand	Rådtexten att nattis ryms inom kravtexten stämmer inte. Kravtexten anger att 5A avser verksamhet som bedrivs dagtid.	
FIRE AB	Verksamhetsklass 5A Att inkludera verksamheter som exempel i allmänt råd som inte uppfyller kraven i föreskriften är mycket olämpligt då exemplen tillämpas mer än definitionerna för verksamhetsklasserna vid granskning. Utrymningslarm är tillräcklig nivå. Samma krav bör finnas för dagis. Nödbelysning är ett rimligt krav.	
FSD Malmö AB	Det borde vara helt fel att nattis inte ska ha samma brandskydd som Vk5B (eller möjligtvis 5C). Sovande personer som behöver hjälp att utrymma. Solklar 5B eller 5C. Konsekvensutredningen Boverket gör är mkt bristfällig och man anger ”Jämnare brandskydd för verksamheten nattis i landet” som konsekvens. Varför sänka kravet och göra det ännu mer förvirrat vad som är vad i verksamhetsklasserna? Sovande personer som behöver hjälp för utrymning. Dessutom med mindre personalbemanning nattetid än vanlig förskola som Boverket själva skriver. Verkar inte alls rimlig!	Inför tydligare krav på sov-avdelning som är avskild i klass EI60 från övriga delar av verksamheten. Alternativt att sprinkla de delar av byggnaden som berörs av verksamheten. Borde inte även byggnadsklassindelningen påverkas? En enplans förskola med sovande borde väl vara minst Br2 på samma sätt som 5B eller 5C?
FSD Malmö AB	Främst avsedd? Det lämnar öppet för att mer än förskoleverksamhet.	

Företag.	Kommentar Nattis.	Rekommenderad åtgärd.
Föreningen Sveriges Brandbefäl	Sammantaget väger kravet på ett automatiskt brand- och utrymningslarm inte upp möjligheten till att bedriva "nattis" i lokaler som utformats enligt kraven för Vk5A.	Den lokal där barn ska sova vid "nattis" verksamhet bör vara brandtekniskt avskild från övriga delar av byggnaden. Lokalen bör även vara försedd med nödbelysning som tänds upp av det automatiska brand och utrymningslarmet i syfte att återställa dagsljusförhållanden och möjliggöra en smidig utrymning.
Helsingborgs Brandförsvär	<p>Det kan förväntas att bemanningen är låg nattetid och för att kunna genomföra en säker utrymning måste någon vuxen ta emot barnen utomhus vilket medför att det i värsta fall endast finns en vuxen som kan ta upp och klä på barnen.</p> <p>Även om byggnaden förses med ett heltäckande brandlarm och personalen får tidig indikation på brand, är tiden för utrymning sannolikt för lång för att kunna bedömas som säker. Föräldrar som lämnar sina barn på en förskola ska kunna förvänta sig att barnen är lika säkra på förskolan som i hemmet. Om personalen ska kunna utrymma många barn som befinner sig i en och samma brandcell, är det osannolikt att denna förväntan kan tillgodoses.</p> <p>Helsingborgs brandförsvär anser därför att det, utöver krav på brandlarm, ska finnas krav på att övernattningsrum på en förskola för kvälls- och nattverksamhet ska vara brandtekniskt avskilda från övriga delar av förskolan. Det bör också finnas en begränsning i hur många barn som får övernatta inom varje brandcell. Regelverket bör också vara utformat så att inte för stor del av förskolan kan räknas som övernattningsrum och på så sätt skapa möjlighet att kringgå krav på brandteknisk avskiljning. Det kan tänkas att verksamheten vill använda rummen för annan verksamhet dagtid. Dagverksamhet, eller andra funktioner inom förskolan, bör inte tillföra en förhöjd brandrisk i brandcellerna som används för övernattnig. Av det bör övernattningsrum inte vara förlagda i samma brandcell som utrymmen med spis, tvättmaskin, torktumlare etcetera.</p> <p>En brandcellsindelning medför att sovande och utrymmande personer är skyddade under längre tid från en brand som uppkommit i en annan brandcell, men det medger också möjlighet till horisontell utrymning till annan brandcell om något händer i den egna brandcellen.</p>	
LTH Brandteknik och riskhantering	Konsekvensutredningen avseende nattis upplevs otillräcklig där förutsättningarna för en trygg utrymning inte utretts i tillräcklig omfattning, trots kravet på brand- och utrymningslarm. Är säkerhetsnivå rätt? Borde inte kraven kopplas till aspekter såsom antal sovande personer per brandcell?	
LTH Brandteknik och riskhantering	I föreskriften anges att kraven gäller främst verksamheter som bedrivs under dagtid. I det allmänna rådet anges olika exempel på verksamheter som bör falla under aktuell verksamhetsklass och som både bedrivs dagtid och nattetid. Detta är en ologisk formulering.	Stryk texten "bedrivs under dagtid och som" som finns i föreskriften.
Räddningstjänsten Storgöteborg	<p>Verksamhetsklass 5A omfattar utrymmen främst avsedd för verksamhet som bedrivs under dagtid och som uppfyller föreskriftens första stycke.</p> <p>En verksamhet som endast är Nattis strider mot föreskriftdelen och kan inte tillhöra Vk5A?</p>	Omformulering kring dagtid eller tillägg som medger ren Nattis.

Företag.	Kommentar nattis.	Rekommenderad åtgärd.
SP Brandteknik och SP Trä	<p>Det är en stor förändring att inkludera förskola och barnomsorg som bedrivs kvälls- och nattetid i denna kategori. Vid remissen av BBR 19 framfördes kritik mot att säkerhetsnivån är för låg i förskolor generellt, och att "nattis" borde hanteras i synnerhet.</p> <p>Frågan måste utredas grundligare då den är av principiell betydelse. Om natt-verksamhet tillåts i denna kategori kan samma fråga ställas för andra verksamheter som primärt har dagtidsverksamhet, t.ex. övernattnings på skolor etc.</p>	<p>Utred frågan grundligare, överväg en högre kravnivå, och jämför med hur andra typer av liknande verksamheter hanteras.</p>
Sveriges Brandkonsultförening, BRA	<p>Verksamhetsklass 5A</p> <p>Det är lite märkligt att inkludera nattis i Vk5A då definitionen för denna avser främst daglig verksamhet. För nattis borde det vara främst nattlig verksamhet som är aktuell.</p> <p>Boverket bör utreda om nattis ska flyttas till annan verksamhetsklass eller om definitionen för Vk5A bör justeras.</p> <p>Att inkludera verksamheter som exempel i allmänt råd som inte uppfyller kraven i föreskriften är olämpligt.</p> <p>Kravet på brandlarm är omotiverat (kravet på vidarekoppling). Utrymningslarm är tillräcklig nivå. Samma krav bör finnas för dagis.</p>	<p>Den lokal där barn ska sova vid "nattis" verksamhet bör vara brandtekniskt avskild från övriga delar av byggnaden. Lokalen bör även vara försedd med nödbelysning som tänds upp av det automatiska brand och utrymningslarmet i syfte att återställa dagsljusförhållanden och möjliggöra en smidig utrymning.</p>
Brandskyddsföreningen	<p>Om Boverket trots detta väljer att införa Nattis som vk5A så bör väg till utrymningsväg förses med nödbelysning. Inom alla nattliga verksamheter, utom vk3A, finns krav på nödbelysning. Utrymningsituationen innebär att personal måste orientera sig i lokalen under lång tid efter brandstart för att hitta och bära ut barn. I mörker kan detta vara svårt.</p>	<p>Inför krav på nödbelysning i väg till utrymningsväg på Nattis.</p>
FSD Malmö AB	<p>Beskrivningen "som bedrivs på kvälls- och nattetid" är en nivå som inte är helt självklar. Beskrivning i konsekvensutredningen är bättre "där barn oftast är sovande och personaltätheten är lägre än vid vaken verksamhet". Detta ger en faktisk nivå att jämföra mot då en gränsdragning ska göras.</p>	<p>Ändra allmänt råd till "För förskola och barnomsorg där barn oftast är sovande och personaltätheten av detta skäl är lägre än vid vaken verksamhet bör anordning för tidig upptäckt och varning i händelse av brand utgöras av utrymningslarm som aktiveras med automatiskt brandlarm."</p>
FSD Malmö AB	<p>Varför inga krav på nödbelysning för utrymning?</p> <p>Varför inga krav på boendesprinkler?</p>	
Helsingborgs Brandförsvaret	<p>Helsingborgs brandförsvaret anser att en förskola som bedrivs på kvälls- och nattetid ska förses med nödbelysning. Detta motiveras med att:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. verksamhet bedrivs på nattetid 2. verksamheten kan inrymma ett stort antal personer med hjälpbehov 3. underlätta för personalen vid brand och utrymning 4. utrymning kan behöva ske över möblerad lokal 5. totalt mörker kan vara traumatiskt för små barn vilket också kan bli en försvårande omständighet för personalen vid utrymning <p>För andra verksamhetsklasser med motsvarande (och enklare) förutsättningar ställs krav på nödbelysning Kostnadskonsekvenserna bedöms vara marginella (Boverkets konsekvensutredning för BBR 2011, avsnitt 5:356)</p>	<p>Förskola som bedrivs på kvälls- och nattetid ska förses med nödbelysning.</p>

Företag.	Kommentar nattis.	Rekommenderad åtgärd.																																																											
Helsingborgs Brandförsvär	<p>Kravet på automatiskt brandlarm borde även ställas på förskolor som endast bedrivs på dagtid. Kravet på brandvarnare innebär många fall av bristande underhåll, dålig täckning och varierande uppfattning på utformning bland leverantörer, projektörer, verksamheter, fastighetsägare och räddningstjänster. Kravet på brandlarm skulle till viss del innebära en merkostnad, men många kommuner har redan valt att installera brandlarm på sina förskolor. Ett krav skulle därför inte medföra någon merkostnad för vissa kommuner, men skulle skapa ett likvärdigare skydd inom varje kommun och mellan olika kommuner</p>	Förskolor som bedrivs på dagtid ska också förses med automatiskt brandlarm.																																																											
Helsingborgs Brandförsvär	<p>På en förskola Vk5A finns ett stort antal personer med hjälpbehov vid utrymning.</p> <p>På en förskola ska varje brandcell omfatta maximalt två avdelningar eller funktionella enheter. Med hänsyn tagen till hur stor en förskoleavdelning kan vara kan detta i praktiken innebära att upp till 80 barn med hjälpbehov vid utrymning kan finnas i en och samma brandcell. Krav på avskiljning mot övriga avdelningar är endast klass E 30. Det innebär att det kan finnas ett mycket stort antal sovande barn med hjälpbehov vid utrymning inom en och samma brandcell. Detta ska jämföras med:</p> <p>Vk3b – varje boenderum egen brandcell (en sovande i varje brandcell, inget hjälpbehov)</p> <p>Vk4 – varje övernattningsrum egen brandcell (fåtal sovande i varje brandcell, inget hjälpbehov)</p> <p>Vk5B – varje boenderum egen brandcell (en sovande i varje brandcell, kan ha hjälpbehov)</p> <table border="1" data-bbox="316 929 1198 1496"> <thead> <tr> <th></th> <th>Egenskap</th> <th>Vk3A</th> <th>Vk3B</th> <th>Vk4</th> <th>Vk5A(natt)</th> <th>Vk5B</th> <th>Vk5C</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="4">Förutsättningar</td> <td>God lokalkännedom?</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Ja</td> <td>Nej</td> </tr> <tr> <td>Sätta sig själv i säkerhet?</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> </tr> <tr> <td>Förväntas vara vakna?</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> </tr> <tr> <td>Antal personer i varje brandcell</td> <td>En eller fåtal</td> <td>En</td> <td>En eller fåtal</td> <td>Många</td> <td>En eller fåtal</td> <td>Många</td> </tr> <tr> <td rowspan="3">Skydd</td> <td>Brandtekn, avskilda övernattningsrum</td> <td>Lägenhet</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> <td>Nej</td> <td>Ja</td> <td>Nej</td> </tr> <tr> <td>Släcksystem</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Nej</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> </tr> <tr> <td>Nödbelysning</td> <td>Nej</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> <td>Nej</td> <td>Ja</td> <td>Ja</td> </tr> </tbody> </table> <p>Kravnivån på Vk5A jämfört med dessa verksamhetsklasser skiljer sig oskäligt mycket.</p> <p>Att utrymma små barn är besvärligt och tar tid eftersom de varken kan klä på sig eller utrymma utan någon form av hjälp. En utrymning nattetid antas ta betydligt längre tid att genomföra eftersom barnen sover lättklädda och det krävs mer påklädning innan barnen kan tas ut utomhus. Dessutom kan personal också vara sovande.</p>		Egenskap	Vk3A	Vk3B	Vk4	Vk5A(natt)	Vk5B	Vk5C	Förutsättningar	God lokalkännedom?	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej	Sätta sig själv i säkerhet?	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej	Förväntas vara vakna?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Antal personer i varje brandcell	En eller fåtal	En	En eller fåtal	Många	En eller fåtal	Många	Skydd	Brandtekn, avskilda övernattningsrum	Lägenhet	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej	Släcksystem	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja	Nödbelysning	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja	<p>Helsingborgs brandförsvär anser att det ska finnas krav på att övernattningsrum på en förskola för kvälls- och nattverksamhet ska vara brandtekniskt avskilda från övriga delar av förskolan.</p> <p>Det bör också finnas en begränsning i hur många barn som får övernatta inom varje brandcell. Regelverket bör också vara utformat så att inte för stor del av förskolan kan räknas som övernattningsrum och på så sätt skapa möjlighet att kringgå krav på brandteknisk avskiljning.</p>
	Egenskap	Vk3A	Vk3B	Vk4	Vk5A(natt)	Vk5B	Vk5C																																																						
Förutsättningar	God lokalkännedom?	Ja	Ja	Nej	Nej	Ja	Nej																																																						
	Sätta sig själv i säkerhet?	Ja	Ja	Ja	Nej	Nej	Nej																																																						
	Förväntas vara vakna?	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej																																																						
	Antal personer i varje brandcell	En eller fåtal	En	En eller fåtal	Många	En eller fåtal	Många																																																						
Skydd	Brandtekn, avskilda övernattningsrum	Lägenhet	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej																																																						
	Släcksystem	Nej	Nej	Nej	Nej	Ja	Ja																																																						
	Nödbelysning	Nej	Ja	Ja	Nej	Ja	Ja																																																						

Bilaga 3 – Förslag till förändring i BBR

Text markerat i rött och gult motsvarar delar som tagits bort respektive lagts till.

5:215 Verksamhetsklass 5 – Vårdmiljöer m.m.

Verksamhetsklassen omfattar utrymmen där det vistas personer som har begränsade, eller inga, förutsättningar att själva sätta sig i säkerhet.

Utrymmen ska delas in i verksamhetsklasserna 5A, 5B, 5C eller 5D.

Verksamhetsklass 5A omfattar utrymmen som är avsedda för verksamheter **som bedrivs under dagtid och** som uppfyller föreskriftens första stycke **och inte omfattas av verksamhetsklass 5B, 5C och 5D.** (BFS 2014:3)

Allmänt råd

Exempel på sådana utrymmen som ingår i verksamhetsklass 5A är förskola, **omsorg på kvällen/natten** eller dagverksamhet enligt socialtjänstlagen (2001:453), SoL. (BFS 2014:3)

5:355 Verksamhetsklass 5A

Utrymmen i verksamhetsklass 5A ska förses med anordning för tidig upptäckt och varning i händelse av brand.

Utrymningsvägarna från utrymmen i verksamhetsklass 5A som bedrivs under natten ska vara försedda med nödbelysning. (BFS 2011:26)

Allmänt råd

Anordning för tidig upptäckt och varning i händelse av brand bör utgöras av **brandlarm kopplat till utrymningslarm.** Om verksamheten bedrivs under natten eller kvällen bör brandlarmet även vara vidarekopplat **till personer i närheten som snabbt kan vara på plats.** (BFS 2011:26)

ELLER

5:355 Verksamhetsklass 5A

Utrymmen i verksamhetsklass 5A ska förses med anordning för tidig upptäckt och varning i händelse av brand.

Utrymningsvägarna från utrymmen i verksamhetsklass 5A som bedrivs under natten ska vara försedda med nödbelysning. (BFS 2011:26)

Allmänt råd

Anordning för tidig upptäckt och varning i händelse av brand bör utgöras av **brandvarnare om verksamheten bedrivs under dagtid.** Brandvarare bör placeras

så att de täcker hela verksamheten. Varje brandvarnare kan förväntas ha en täckningsyta på högst 60 m². Om verksamheten bedrivs under natten bör anordningen för tidig upptäckt och varning i händelse av brand utgöras av brandlarm kopplat till utrymningslarm. Brandlarmet bör även vara vidarekopplat till personer i närheten som snabbt kan vara på plats. (BFS 2011:26)

5:545 Verksamhetsklass 5A

I verksamhetsklass 5A ska brand- och brandgasspridning begränsas om byggnaden innehåller fler än två avdelningar eller funktionella enheter. Daglig verksamhet ska avskiljas från verksamhet som bedrivs under natten.

Allmänt råd

Byggnader som innehåller verksamhetsklass 5A, och som enbart bedrivs under dagen, bör delas in i brandceller så att högst två avdelningar eller funktionella enheter ingår i samma brandcell. Om delar av verksamheten är avsedd för verksamhet under natten bör denna del utgöras av en egen brandcell. Avskiljande konstruktion bör utformas i lägst brandteknisk klass enligt 5:531-5:532.

ELLER

5:545 Verksamhetsklass 5A

I verksamhetsklass 5A ska brand- och brandgasspridning begränsas om byggnaden innehåller fler än två avdelningar eller funktionella enheter. Sovutrymmen i byggnaden ska utgöra egna brandceller om verksamheten bedrivs under natten.

Allmänt råd

Byggnader som innehåller verksamhetsklass 5A, och som enbart bedrivs under dagen, bör delas in i brandceller så att högst två avdelningar eller funktionella enheter ingår i samma brandcell. Om delar av verksamheten är avsedd för verksamhet under natten bör sovutrymmena utgöra egna brandceller. Avskiljande konstruktion bör utformas i lägst brandteknisk klass enligt 5:531-5:532.